

Emilia Soinu

PÄIVYSTYKSEEN SAAPUVIEN PÄIHDEONGELMAISTEN
JATKOHOITOON OHJAAMINEN – PÄIHDEPALVELUJEN
KARTOITUS RAUMAN PÄIVYSTYKSELLE

Hoitotyön koulutusohjelma

2015

PÄIVYTYKSEEN SAAPUVIEN PÄIHDEONGELMAISTEN JATKOHOITOON OHJAAMINEN – PÄIHDEPALVELUJEN KARTOITUS RAUMAN PÄIVYSTYKSELLE

Soinu, Emilia
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Marraskuu 2015
Ohjaaja: Pirilä, Ritva
Sivumäärä: 33
Liitteitä: 2

Asiasanat: Päihdehuolto, päihderiippuvuus, palvelut

Tässä projektiluontoisessa opinnäytetyössä oli tarkoitus kartoittaa Rauman päihdepalveluja. Projektin toimeksiantaja oli Rauman päivystyksen osastonhoitaja. Kartoituksen pohjalta oli tarkoitus tehdä kooste, johon on tiivisti koottu Rauman päihdepalvelujen tyypit ja yhteystiedot. Tavoitteena oli, että koosteen avulla hoitajien olisi helpompi ja nopeampi ohjata päivystykseen saapuvia päihdeongelmaisia asiakkaita heille sopivien palvelujen piiriin. Opinnäytetyöntekijän henkilökohtaisina tavoitteina oli tuottaa mahdollisimman selkeä ja helppokäyttöinen kooste, josta on onnistuttu karsimaan epäoleellinen tieto pois.

Raumalla ilmestyi vuonna 2014 opas, johon oli koottu Rauman mielenterveys- ja päihdepalveluja, ja tässä työssä päädyttiin työssä hyödyntämään kyseistä opasta. Oppaasta karsittiin projektiin sopivat palvelut, ja kartoitusta täydennettiin hakemalla internetistä lisää tietoa mahdollisista palveluista. Kartoitukseen päädyttiin ottamaan mukaan päihdeongelmallisille suunnatut avopalvelut, laitoshoitopaikat, asumispalvelut, auttavat puhelimet ja internet-sivustot sekä vertaistukiryhmät.

Opinnäytetyöntekijä sai tilatun koosteen tarjolla olevista päihdepalveluista valmiiksi ja toimitti sen päivystyksen osastonhoitajalle. Toimeksiantaja ei ole antanut koosteesta palautetta, vaan sen on arvioinut ainoastaan opinnäytetyön ohjaaja. Vaikka henkilökunnan arviointia ei ole, voidaan olettaa että tuotoksesta on apua Rauman päivystyksessä tehtävään päihdetyöhön. Opinnäytetyöntekijä saavutti henkilökohtaiset tavoitteensa.

Tulevaisuudessa tämän kaltaisesta projektista voisi olla hyötyä käytännön hoitotyössä siten, että potilaiden jatkohoitoon ohjaaminen helpottuisi. Saman alan eri palvelujen tietojen ollessa koottuna yhteen paikkaan ne olisivat helposti vertailtavissa, ja näin ollen asiakkaalle sopivimman palvelun löytäminen helpottuisi. Projektin ideaa voitaisiin hyödyntää muidenkin palvelujen kuten mielenterveyspalvelujen kartoittamiseen.

DIRECTING THE DRUG ADDICTS ARRIVING TO THE EMERGENCY ROOM TO FOLLOW-UP TREATMENT – SURVEY OF THE DRUG ABUSE COUNSELLING SERVICES FOR RAUMA’S EMERGENCY ROOM

Soinu, Emilia
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing Care
November 2015
Supervisor: Pirilä, Ritva
Number of pages: 33
Appendices: 2

Keywords: Substance abuse counselling services, substance dependence, services

In this project type of final thesis the purpose was to survey services provided for the drug abusers in Rauma. The principal of this thesis was head nurse of Rauma’s emergency room. After sorting out the services it was supposed to create a compilation that included the nature of the services and contact information of the services. The goal was that by using this guide it would be easier and faster for the nurses working in Rauma’s emergency room to guide drug abusers to the right services. The personal targets of the author were to create as explicit and handy compilation as possible where there wouldn’t be irrelevant information.

There was released a guide in Rauma in 2014 that included the mental health care and drug abuse counselling services in Rauma. It was decided that the guide in question would be used to make the project. The services that wouldn’t fit in this project were eliminated and the compilation was completed with services found in internet. Outpatient care services, institutional care places, residential services, helping numbers, websites and peer support groups for drug abusers were chosen to take along to the compilation.

The author managed to finish the compilation of the services available for the drug abusers and deliver it for the head nurse of emergency room. There is no feedback from the principal the thesis about the compilation and it is only graded by the supervisor of the thesis. Even though there is no staff’s feedback about the compilation it is supposed that the staff can profit from the compilation. The author of the thesis reached her personal targets.

In the future this type of project could be useful in practical care while it would make it easier to guide drug abusers to follow-up treatment. While the information of the services in same sector would be gathered in same place would it make it easier to find the right service for the patients. The idea of the project could be used to survey other services like mental health services as well.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KOHDEORGANISAATIO.....	6
3	PÄIHDEHUOLTO SUOMESSA.....	6
3.1	Päihdepalvelujen kehittyminen.....	7
3.2	Päihdepalveluja koskeva lainsäädäntö.....	8
3.3	Päihdepalvelut ja hoitomuodot.....	10
3.4	Avopalvelut.....	11
3.5	Laitoshuolto.....	11
3.5.1	Minnesota-malli ja myllyhoito.....	13
3.6	Aiempiä vastaavia töitä.....	14
3.7	Asumis- ja vertaistukipalvelut.....	15
4	PROJEKTIN TARKOITUS, TAVOITTEET JA PROJEKTITEHTÄVÄT.....	15
5	PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA.....	16
5.1	Kohderyhmä.....	16
5.2	Resurssit ja riskit.....	17
5.3	Projektin eteneminen ja aikataulu.....	17
5.4	Arviointisuunnitelma.....	18
6	PROJEKTIN TOTEUTUS.....	19
6.1	Projektiin sopivien palvelujen kartoitus.....	19
6.1.1	Rauman päihdekliniikka.....	19
6.1.2	Avopalvelut Raumalla.....	20
6.1.3	Laitoshoito.....	22
6.1.4	Asumispalvelut Raumalla.....	24
6.2	Internet-sivustot, auttavat puhelimet ja vertaistukiryhmät.....	27
6.3	Yhteystietotaulukon tekeminen.....	28
7	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	28
8	POHDINTA.....	29
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Rauman päihdepalveluja. Tässä työssä tullaan haastattelujen avulla kartoittamaan minkälaisia päihdepalveluja Raumalla on, mikä sektori niitä tuottaa (julkinen, yksityinen, kolmas sektori), minkälaisille asiakkaille palvelut on suunnattu ja millä tavoin kyseisten palvelujen piiriin pääsee. Haastattelujen pohjalta rakennetaan koosteet, joihin liitetään myös palvelujen yhteystiedot.

Tämä työ on työelämälähtöinen. Työ tulee Rauman päivystyksen hoitohenkilökunnan käyttöön, jotta heillä olisi ajantasainen tieto kaupungin päihdepalveluista ja niiden yhteystiedoista. Tulevaisuudessa tätä työtä voidaan käyttää edistämään Rauman päivystyksessä tehtävää päihdetyötä ja päihdepotilaiden jatkohoitoon ohjausta.

Työn aiheen valintaan vaikutti monta tekijää. Ensinnäkin aihe on ajankohtainen. Päihdeongelmaisten määrä on lisääntynyt päivystyksissä. Potilaista jopa 20 prosenttia on päihtyneitä, ja jopa joka neljännen asiakkaan päivystyskäyntiin liittyy jollakin tavalla päihteen käyttö. Päihtyneillä päivystysasiakkailta on oikeus oikeanlaisen hoidon järjestymiseen ja asialliseen kohteluun. Voidaan havaita että verrattaen huomattava osa päivystystyöstä on päihdetyötä ja päihdeongelmaisten jatkohoitoon ohjaamista. (Reissell ym. 2011, 20.)

Tällä hetkellä mielenterveys- ja päihdepalveluja kehitetään jatkuvasti ja pyritään löytämään uusia ja toimivampia palvelumuotoja ja –kokonaisuuksia, päihdepalveluihin kiinnitetään siis tällä hetkellä paljon huomiota. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on hankkeita mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämiseksi. Tämä työ kehittää omalta osaltaan päihdetyötä, joten aihe on myös tästä näkökulmasta katsottuna ajankohtainen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2014.)

Tämän työn aiheen valintaan vaikutti myös opinnäytetyöntekijän oma mielenkiinto mielenterveys- ja päihdetyöhön. Tulevaisuudessa opinnäytetyöntekijä haluaisi työskennellä mielenterveys- ja päihdetyön parissa, ja työn aihe auttoikin opinnäytetyöntekijää ymmärtämään päihdepalvelujen rakennetta.

2 KOHDEORGANISAATIO

Rauman päivystys on osa Rauman avoterveydenhuoltoa. Tulosalueeseen kuuluu päivystystoiminnan lisäksi sairaankuljetus, neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, työterveyshuolto, päihdehuolto, lääkinnällinen kuntoutus sekä lääkäreiden ja sairaanhoitajien vastaanotot. (Rauman kaupungin www-sivut 2013.)

Päivystyksessä hoidetaan akuutteja potilastapauksia. Päivystyshoidolla tarkoitetaan vamman, äkillisen sairastumisen tai kroonisen sairauden äkillisen pahenemisen välitöntä tutkimista ja hoitoa. Hoitoa annetaan alle 24 tunnissa päivystykseen saapumisesta. Päivystystoiminta Suomessa on pääsääntöisesti jaettu perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon päivystystoimintaan. päivystyksessä hoidetaan sekä akuutit somaattiset potilaat että mielenterveys- ja päihdeongelmaiset. Haasteena päivystyksessä tehtävässä mielenterveys- ja päihdetyössä on häiriöiden ja ongelmien tunnistaminen, hoidon tehostaminen ja kehittäminen ja hoidon organisointi. (Reissell ym. 2011, 19-21.)

3 PÄIHDEHUOLTO SUOMESSA

Päihteiksi luokitellaan ne aineet, jotka keskushermostoon vaikuttaen aiheuttavat käytösoireita. Oireet korjaantuvat aineen poistuessa elimistöstä. Päihteitä ovat alkoholi ja huumeet. Huume-käsitteeseen sisältyy nikotiini, kannabistuotteet, hallusinogeenit, stimulantit, opiaatit, barbituraatit sekä bentsodiatsepiinit. (Kiiänmaa, Salaspuro & Seppä 1998, 92.)

Päihderiippuvuuden voidaan sanoa olevan krooninen ja relapsoiva sairaus. Päihderiippuvuudelle on tyypillistä toleranssin eli korkean sietokyvyn kehittyminen sekä pakottava tarve saada päihdyttävää ainetta. Päihteen käyttö johtaa käyttäjän fyysisen ja psyykkisen terveyden huomattavaan heikentymiseen. Päihderiippuvainen on kyvytön säätämään päihteen käyttöä, ja käytön lopettaminen johtaa voimakkaisiin vieroitusoireisiin. Päihderiippuvaisen toiminnan voidaan ajatella olevan tietyllä tavalla kehämäistä, ja siinä vuorottelevat päihteen vastustamaton himo ja ratkeaminen päihteen käyttöön, joista toisaalta seuraa psyykinen ja fyysinen vieroitus-tila, jotka saattavat kannustaa päihderiippuvaista lisäämään päihteen käyttöä. Toiminta kiertää kehää voimistuen jatkuvasti kunnes päihteen käyttö on hallitsematonta. (Kiianmaa ym. 1998, 92, 95, 100-101.)

Päihteen käyttöön voidaan nähdä liittyvän sekä biologinen, psyykinen että sosiaalinen ulottuvuus. Päihde aiheuttaa fyysisistä ja/tai psyykkistä riippuvuutta. Päihteen vaikuttaessa keskushermostoon se saa aikaan kokemuksen, jonka käyttäjä tahtoo kokea uudelleen. Toisaalta päihteen käytön avulla voidaan poistaa myös ikäviä tunteita tai tiloja, ja pitkäkestoisena tällainen käyttö johtaa riippuvuuteen. Ihmisellä on tarve ylläpitää eheää ja mielekästä elämää, ja ongelman edessä ihminen turvautuu puolustusmekanismeihin. Päihderiippuvaisella puolustusmekanismit ovat kehittyneet vajavaisesti tai puuttuvat kokonaan. Tämän vuoksi hän joutuu turvautumaan päihteisiin ylläpitääkseen harhakuva siitä että hän hallitsee elämäänsä. Päihderiippuvainen ei siis tietoisesti tai tiedostamattaan tahdo vahingoittaa itseään, vaan päihteen avulla hän kokee hallitsevansa sisäistä maailmaansa. (Kiianmaa ym. 1998, 29-31.)

3.1 Päihdepalvelujen kehittyminen

Paloviina saapui Suomeen 1600-luvulla ja alkoholin käyttö oli yleistä ja hyväksyttävää. Yhteiskunnan kehityksen myötä alkoholin haitat korostuivat ja papiston vastuulle tuli valistaa kansalaisia alkoholin vaaroista. Talonpojille säädettiin kieltolakeja 1700-luvulla ja alaikäisten alkoholinkäyttöön puututtiin. Suomen vallan siirtyessä Venäjälle 1800-luvulla alettiin rajoittaa kieltolaein rahvaan alkoholinkäyttöä. Suomessa oli ollut voimassa 1900-luvun alkuun mennessä kuusi osittaista kieltolakia ja

nyt voimaan tuli koko kansan alkoholinkäyttöä koskeva kieltolaki. Kieltolakivaiheen jälkeen Suomessa alkoi muotoutumaan alkoholilaki ja vuonna 1937 tuli voimaan laki alkoholihuollosta. Jo vuonna 1888 Suomessa toimi alkoholistien turvaparantola. Sotien jälkeen päihdehuollon tarve kasvoi ja vuonna 1948 perustettiin nykyisin Järvenpään sosiaalisairaalan tunnettu laitos. Antabuslääkitys alkoholistien hoidossa otettiin käyttöön vuonna 1948. AA-liikkeellä oli jo 1950-luvulla vahva asema päihdetyön parissa ja virallisten päihdepalveluiden rinnalle syntyi erityispalveluja. Nykyisin Suomen suurimpana päihdeorganisaationa tunnettu A-klinikkasäätiö perustettiin vuonna 1955. Lainsäädäntö muuttui 1960-luvulla enemmän potilaslähtöiseksi ja asiakasmyönteiseksi ja myös nuorille kehitettiin päihdepalveluja. Päihdepalvelut alkoivat monipuolistua ja lisääntyä 1970-luvulla ja päihdehuollon palvelujärjestelmä siirtyi yhä enenevässä määrin järjestöjen vastuulle. A-klinikkatyön rinnalle tulivat sosiaalityön yleispalvelut. Vapaaehtois- ja oma-apujärjestöt yleistyivät 1970-luvun aikana. Lakiuudistukset, joihin myös nykypäivän päihdetyö pohjautuu aloitettiin 1980-luvulla. Päihdehuoltolaki (41/1986) tuli voimaan vuonna 1987. Merkittävimpiä muutoksia päihdelainsäädännössä ajan mittaan on ollut ehkäisevän työn korostuminen. Ehkäisevä päihdetyö oli voimakkaan kehityksen kohteena 1900-luvun aikana. (Annala, Stengård, Saarelainen & Vuori-Kemilä 2007, 37-40.)

3.2 Päihdepalveluja koskeva lainsäädäntö

Lait säätelevät päihdetyötä sekä tarjottavien palvelujen että potilaan aseman osalta. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut 2014.)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on listannut verkkosivuillaan päihdepalveluja ohjaavia lakeja. Päihdepalveluja ohjaavia lakeja ovat päihdehuoltolaki (41/1986), raittiustyölaki (828/1982), sosiaalihuoltolaki (710/1982), kansanterveyslaki (66/1972), erikoissairaanhoidtolaki (1062/1989), lastensuojelulaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut 2014.)

Päihdehuoltolaki (41/1986) velvoittaa kuntia järjestämään asukkailleen sisällöltään ja kattavuudeltaan riittävän päihdehuollon. Sosiaalihuollon osalta palvelujen järjestämi-

sestä ja kehittämisestä vastaa sosiaalilautkunta ja terveydenhuollon osalta terveyslautakunta. Laki velvoittaa myös järjestämään päihdeongelmia ehkäiseviä toimenpiteitä sekä seuraamaan päihteiden ongelmakäytön ilmenemistä kunnissa. Palvelujen tulee olla sellaisia, että niiden piiriin on helppo päästä ja toiminta on asiakkaan omatoimisuutta tukevaa. Huomioon on otettava myös asiakkaan omaiset ja läheiset. Päihdehuoltolaissa määritellään myös pakkohoitoon liittyviä käytäntöjä ja säädöksiä. (Päihdehuoltolaki 41/1986.)

Raittiustyölaissa (828/1982) määritetään kuinka raittiustyötä tulee toteuttaa. Johtovastuu raittiustyöstä on sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä ministeriön alaisilla aluehallintovirastoilla. Raittiustyön käytännön toiminnasta ovat pääasiallisessa vastuussa sekä raittius- että kansanterveysjärjestöt. Raittiustyöllä pyritään ohjaamaan ja totuttamaan kansalaiset päihteiden välttämiseen sekä päihteettömyyteen. (Raittiustyölaki 828/1982.)

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) velvoittaa kuntia huolehtimaan tarpeeksi kattavista sosiaalihuollon palveluista. Yleisvastuu sosiaalihuollosta on sosiaali- ja terveysministeriöllä ja aluehallintovirasto huolehtii sosiaalihuollon toteutumisesta alueellisesti. Sosiaalihuollon valvonnasta ja ohjauksesta huolehtii sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Sosiaalihuoltolain nojalla kunta on velvollinen järjestämään sosiaalipalveluja, huolehtimaan toimeentulotuen ja sosiaaliavustuksen turvaamisesta asukkaalleen, jotka sitä tarvitsevat sekä tarjoamaan ohjausta sosiaalipalveluihin sekä avustuksiin liittyen. Kunnissa järjestettäviä sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi sosiaalityö, asumispalvelut sekä laitoshuolto. (Sosiaalihuoltolaki 710/1982.)

Kansanterveyslaki (66/1972) velvoittaa kuntia huolehtimaan kansanterveystyöstä. Kansanterveystyöllä tarkoitetaan toimia, joiden avulla edistetään sekä ihmisten että elinympäristön terveyttä ja hyvinvointia. Kansanterveystyöhön sisältyy tapaturmien ja sairauksien ennaltaehkäisy. Perusterveydenhuolto on merkittävä osa kansanterveystyötä. (Kansanterveyslaki 66/1972.)

Erikoissairaanhoitolaki (1062/1989) määrää erikoissairaanhoidon järjestämisestä. Kunnan vastuulla on huolehtia, että sen asukkaat saavat kattavaa ja tarpeenmukaista erikoissairaanhoitoa. Suomi on jaettu sairaanhoitopiireihin, jotka muodostuvat kysei-

sen piirin kuntayhtymään kuuluvista kunnista. Sairaanhoidopiiri jakautuu sairaanhoitoalueisiin. Erikoissairaanhoitolaissa on osoitettu sairaanhoidopiirit sekä erityisvastuualueet, jotka huolehtivat sekä sairaanhoidosta että erikoissairaanhoidosta. Laissa osoitetaan ketkä ovat oikeutettuja saamaan erikoissairaanhoitoa ja miten heidän hoitonsa järjestetään. (Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989.)

Lastensuojelulaissa (417/2007) määrätään, että jos vanhempi tai muu huoltaja ei ole kykeneväinen täysipainoisesti huolehtimaan lapsesta, turvataan lapselle riittävä tuki ja hoito. Tällainen tilanne voi tulla eteen esimerkiksi jos vanhempi tai muu lapsen huoltaja saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja tai muuta hoitoa, jonka aikana hän ei ole täysin kykeneväinen hoitamaan lastaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lailla potilaan asemasta ja oikeuksista pyritään takaamaan terveyden- ja sairaanhoidon asiakkaiden tasavertainen kohtelu. Asiakkaita tulee kohdella syrjimättä ja heille on taattava laadukas hoito ja kohtelu eikä heidän yksityisyyttään tule loukata. Asiakkailta on oikeus osallistua hoitoaan koskevaan päätöksentekoon ja heillä on oikeus saada tietoa eri toimenpidevaihtoehdoista. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista velvoittaa asiakkaita antamaan hoitoaan koskevia oleellisia tietoja, mutta toisaalta toimielimillä on velvollisuus huolehtia tietojen salassapidosta. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) on päihdetyön näkökulmasta katsottuna sisällöltään sama kuin laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) mutta viittaa vain sosiaalihuollon asiakkaaseen. Tästä syystä kyseistä lakia ei avata tässä osiossa sen tarkemmin. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

3.3 Päihdepalvelut ja hoitomuodot

Suomessa päihdepalveluista vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Se valmistelee palveluja koskevat lait, ohjaa uudistusten toteutumista ja vastaa palvelujen toimivuudesta. Lupa- ja valvontavirasto Valvira sekä aluehallintovirasto valvovat päihdepalvelujen laadun tasoa. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.)

Kunnat ovat vastuussa päihdepalvelujen järjestämisestä, ja niitä on järjestettävä asukkaiden tarpeen mukaan. Kunta voi tuottaa palvelut itse, ostaa yksityiseltä tuottajalta, muilta kunnilta tai tehdä toisten kuntien kanssa yhteistyötä. Tarjolla tulee olla sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yleisiä palveluja, erityissairaanhoidollisia palveluja että päihdehuollon erityispalveluja. Palvelumuotoja ovat asumis- ja tukipalvelut, kuntoutuspalvelut, laitoshuolto ja avopalvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2014.)

3.4 Avopalvelut

Päihdeongelmia pyritään ensisijaisesti hoitamaan avuhuollon turvin. Avohuolto voi olla esimerkiksi sosiaalista tukea, terapiaa tai kuntoutusta, ja potilas osallistuu hoitoonsa kotoa käsin. Avohuollon piiriin voi hakeutua itse ilman lähetettä. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.)

Päihdehuoltoon liittyviä avohuollon palveluja ovat esimerkiksi erilaiset avokatkaisuhoidot, joita tarjoavat terveyskeskukset sekä A-klinikat. A-klinikoilla tarjotaan myös krapula- ja vieroitusoirehoitoa sekä erilaisia terapiamuotoja. Myös erinäiset neuvonta- ja tukipalvelut kuuluvat avopalvelujen piiriin. Terveysneuvontapisteissä annetaan terveystietoa, tehdään laboratoriokokeita ja annetaan rokotuksia. Terveysneuvontapisteissä on myös mahdollista vaihtaa likaiset ruiskut uusiin. Nuorisoasemilla alle 25-vuotiaiden on mahdollista saada apua ja tukea päihdeongelmiinsa. Avopalveluihin kuuluu myös korvaushoitoklinikat, joissa hoidetaan opiaattiriippuvaisia korvaushoitolääkityksen sekä psykososiaalisen tuen avulla. (Annala ym. 2007, 42-43.)

3.5 Laitoshuolto

Laitoshuolto tulee tarpeeseen, kun avohuollon palvelut eivät ole riittäviä tai tarpeenmukaisia. Päihdehuoltolain (Päihdehuoltolaki 41/1986) määrittämin perustein päihdeongelmainen asiakas voidaan määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon. Kun vapaaehtoiset hoitomuodot eivät ole riittäviä ja kun asiakkaan päihteen käytön jatkuminen vaarantaa hänen terveytensä ja jopa henkensä tai kun asiakas päihteen käy-

töstä johtuvan väkivaltaisuuden vuoksi vaarantaa itsensä tai toisen ihmisen terveyden, turvallisuuden tai henkisen kehityksen voidaan asiakas määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon. Laitoshuoltoon pääsyyn tarvitaan lääkärin lähete. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.)

Päihdehuoltoon liittyviä laitoshuoltopaikkoja ovat esimerkiksi selviämis- ja katkaisuhuoltoasemat. Selviämishoitoasemilla päihtynyt saa selviämisen ajaksi suojaa ja ammattihenkilöstön apua. Katkaisuhuoltoasemilla pyritään katkaisemaan päihdekierre hoitamalla vieroitusoireita, lääkehoidon avulla, keskusteluavulla ja levolla. Sekä selviämis- että katkaisuhuoltoasemilla on mahdollisuus jatkohoidon suunnitteluun. Vaativampaa katkaisuhuotoa kuten lääkeriippuvaisille ja deliriumpotilaille tarjotaan somaattisen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon päihdeyksiköissä. Kuntoutusyksiköissä tehdään pitempiaikaista kuntoututusta kun avohuollon palvelut eivät riitä. (Annala ym. 2007, 43.)

Järvenpäässä sijaitsee Suomen ainoa päihdeongelmiin erikoistunut sairaala. Järvenpään sosiaalisairaalassa tarjotaan katkaisu- ja vieroitushoitoja, opiaattiriippuvaisten lääkkeellistä vieroitus- ja korvaushoitoa sekä kuntouttavaa hoitoa. Sairaalan toiminta on valtakunnallista, ja hoitoon on mahdollista päästä mielenterveystoimiston, terveyskeskuksen, työterveyshuollon, yksityisen lääkärin, A-klinikan tai sosiaalitoimen kautta. (Annala ym. 2007, 43.)

Kankaanpäässä sijaitsee valtakunnallisesti toimiva Kankaanpään A-koti, joka on kuntoutuspaikka lääke-, huume-, alkoholi- ja peliriippuvaisille. A-kodissa hoidetaan miehiä, naisia ja perheitä. A-kodissa tarjottava kuntoutus perustuu ASTA-kuntoutukseen, joka on kehitetty A-kodissa tieteellisiin tutkimuksiin perustuen. Kuntoutus perustuu asiakkaan omakohtaiseen tilanteeseen, tarpeeseen ja muutokseen motivoitumiseen. A-kodin asiakkaaksi voi hakeutua ottamalla sinne itse yhteyttä. (Kankaanpään A-kodin www-sivut 2015.)

Satakunnan sairaanhoitopiirissä toimii useampi psykiatrinen kuntoutumisosasto. Kuntoutusosastoilla pyritään kuntouttamaan pitkäaikaisia psykiatrisia potilaita itsenäiseen elämään. Kuntoutusjaksoilla opetellaan sosiaalisia taitoja, elämäntaitoja sekä töskentelyä muiden ihmisten kanssa samalla annetaan psykiatrasta hoitoa. Toisinaan

myös päihdeongelmaiset tarvitsevat hoitoa kuntoutusosastolla. Harjavallan sairaalassa on kolme psykiatrista kuntoutusosastoa. Kuntoutusosastojen asiakkaaksi pääsee lääkärin läheteellä tai siirtona toiselta osastolta. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

3.5.1 Minnesota-malli ja myllyhoito

Minnesota-malli on Yhdysvalloista lähtöisin oleva ajatusmalli tai ohjelma, jonka avulla hoidetaan päihdeongelmaisia. Minnesota-malli perustuu anonyymien alkoholistien 12 askeleen ohjelmaan. 12 ohjelman pääperiaatteena on tunnustaa omat heikkoutensa ja riippuvuutensa, hyvittää tekemänsä vääryydet, pyrkiä raittiiseen ja päihteettömään elämään sekä tukeutua korkeampaan voimaan toipumismisprosessin aikana. Minnesota-mallin varhaisen muodon kehitti yksi ensimmäisistä AA:n toipuneista alkoholisteista yhteistyössä terveys- ja sosiaalitoimen kanssa vuonna 1948. Willmarin mielisairaalassa Minnesotassa vuonna 1950 kehitettiin alkoholisteille hoito-ohjelma, jonka periaatteena oli ettei alkoholisteja enää suljettaisi suljetuille osastoille vaan hoidossa hyödynnettäisiin mahdollisimman paljon psykiatrista apua ja AA:n 12 askeleen ohjelmaa. Näin AA:n ohjelma ja mielenterveystyö yhdistyivät ja kehittyi Minnesota-malli. Suomeen Minnesota-malli tuli vuonna 1980 sosiaalineuvos Toivo Pöysän toimesta. Pöysä nimesi mallin myllyhoidoksi. (Myllyhoitoyhdistys ry:n www-sivut 2015.)

Myllyhoito tai myllyhoidollinen työote pohjautuu Minnesota-mallin periaatteisiin. Myllyhoidollinen työote on Suomessa rekisteröity Myllyhoitoyhdistys ry:lle, jonka tarkoitus on edistää myllyhoidollista työtettä Suomessa. Myllyhoitoon liittyy hoidollisia periaatteita - riippuvuus tunnistetaan kroonisena, monivaiheisena ja etenevänä sairautena, ja sairaus ei ole kenenkään syy. Riippuvuudesta on mahdollisuus toipua sitoutumalla päihteettömiin elämäntapoihin. Myllyhoidossa pyritään ottamaan myös päihdeongelmaisen läheiset hoidon piiriin, ja riippuvuussairauksiin liittyvä informaatio tulisikin kohdentaa myös sairastuneen lähipiiriin ja jopa koko yhteiskuntaan. Suomessa toimii kolme myllyhoitoklinikkaa, ja ne sijaitsevat Tampereella, Päijät-Hämeellä ja Helsingissä. (Myllyhoitoyhdistys ry:n www-sivut 2015.)

3.6 Aiempia vastaavia töitä

Tämän opinnäytetyön kaltaisia töitä on tehty aiemminkin. Hannunkiven (2015, 2, 41-42) työssä suunniteltiin ja valmistettiin esite Kemin kaupungin päihdepalveluista. Tavoitteena oli välittää päihdeasiakkaille tietoa tarjolla olevista päihdepalveluista joihin he voisivat hakeutua. Työn toimeksiantaja Kemin A-klinikka koki esitteen hyödylliseksi ja että siinä oli tarvittavat tiedot.

Pyysikangas-Anttilan ja Timperin (2014, 2, 42, 45) opinnäytetyössä selvitettiin päihdeiden ongelmakäyttöä ja minkälaisia palveluita päihdeongelmaisille on tarjolla Etelä-Karjalassa. Selvityksen pohjalta koostettiin palveluopas, jossa on tietoa siitä minkälaisia palveluita on ja miten niihin voi hakeutua. Opas hyödyttää hoitotyötä parantamalla ja helpottamalla potilaiden jatkohoitoon ohjausta.

Hyttinen (2012, 3, 35-38) teki opinnäytetyönään opaskansion Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiölle. Oppaaseen on koottu päihdepalveluja joiden pariin päihdekuntoutujia voidaan ohjata. Opas tehtiin sekä henkilökunnan että asiakkaiden käyttöön ja tavoitteena olikin että opas motivoisi asiakkaita itse hakeutumaan palvelujen piiriin. Ennen varsinaisen oppaan tekoa selvitettiin testiversiolla päihdepalvelusäätiön asiakkailta millainen oppaan tulisi olla. Henkilökunta koki oppaan käytön helpoksi ja että siitä oli hyötyä. Asiakkaiden mielipiteet kansiosta olivat vaihtelevia, osa koki siitä olleen hyötyä, osa ei.

Bragge ja Hiltunen (2011) tekivät opinnäytetyönään oppaan Pirkanmaan päihdepalveluista. Opas tehtiin Tampereen somaattisen osaston käyttöön. Osastolla hoidettiin paljon päihdeongelmaisia potilaita ja sinne kaivattiin opasta helpottamaan jatkohoittoa ohjaamista. Oppaan koettiin vastanneen tarvetta.

Voidaan huomata, että vastaavanlaisia töitä kuin tämä on tehty aiemminkin ja että tämän kaltaisille töille on tarvetta ja niistä on hyötyä käytännön hoitotyössä.

3.7 Asumis- ja vertaistukipalvelut

Päihdeongelmallisille suunnattuja asumispalveluja ovat tukiasunnot, palveluasunnot sekä palvelutalot. Tukiasunnot vaativat usein hoitosuhteen esimerkiksi A-klinikan kanssa. Tarkoituksena on, että päihdeongelmainen pyrkii itsenäiseen asumiseen ja opettelee itsenäistä elämää saaden tukea päihdeongelmista toipumiseen. Palveluasunnot on tarkoitettu päihdeongelmallisille kuntoutujille, jotka tarvitsevat säännöllisesti ravitsemus- ja hoitopalveluja arjesta selviytymiseen. Palvelutalot on suunnattu ikääntyneille päihdeongelmallisille, jotka eivät ongelmiensa vuoksi pääse muihin ikääntyneiden palveluasumisyksiköihin. (Annala ym. 2007, 43-44.)

Vertaistukipalvelut ovat vapaaehtoistoimintaa. A-killat tarjoavat tukea ja esimerkiksi harrastetoimintaa päihdeongelmista kuntoutuville ja heidän omaisilleen. AA (nimettömät alkoholistit), NA (nimettömät narkomaanit) ja AL-ANON (päihdeongelmaisten läheiset) ovat ryhmiä, jossa vertaistuen avulla autetaan toipumaan päihdeongelmista. (Annala ym. 2007, 44.)

4 PROJEKTIN TARKOITUS, TAVOITTEET JA PROJEKTITEHTÄVÄT

Projektiksi voidaan määritellä ryhmä ihmisiä ja muita voimavaroja, jotka on koottu suorittamaan tiettyä tehtävää. Projekti ei ole jatkuvaa toimintaa, vaan sillä on selkeät alkamis- ja päätepisteet. Projektille on asetettu selkeä tavoite/ tavoitteita, ja projekti päättyy kun nämä tavoitteet on saavutettu. (Ruuska 2007, 19.)

Tässä projektissa kartoitetaan Rauman päivystyksen hoitohenkilökunnalle Rauman päihdepalveluja. Tarkoituksena on tuottaa ajantasainen ja tiivis kooste Rauman päihdepalveluista hoitajien käyttöön. Kartoitus tehdään hyödyntämällä Raumalla vuonna 2014 julkaistua Mielen hyvinvoinnin opasta, johon on koottu Raumalla toimivia mielenterveys- ja päihdepalveluja. Oppaan lisäksi kartoitukseseen haetaan tietoa mahdollisista muista työhön sopivista palveluista internetistä.

Projektin tavoitteena on, että Rauman päivystyksessä tehtävä päihdetyö selkiytyy, ja että projektin tuotoksen avulla päihdeongelmaisten asiakkaiden jatkohoitoon ohjaus helpottuisi ja selkiytyisi. Opinnäytetyöntekijän henkilökohtaisena tavoitteena on kyetä tuottamaan mahdollisimman selkeä ja helppokäyttöinen kooste. Tavoitteena on saada karsittua kaikki työn kannalta epäoleellinen tieto pois.

Tämän projektin tarkoituksena on selvittää Rauman päihdepalveluista seuraavat asiat:

- 1) Mitä päihdepalveluja Rauman kaupunki tarjoaa päihdeongelmaisille?
- 2) Kenelle päihdepalvelut on tarkoitettu?
- 3) Miten asiakas voi päästä päihdepalvelujen piiriin?
- 4) Minkälaisia hoitomuotoja on tarjolla?

5 PROJEKTIN TOTEUTUSSUUNNITELMA

5.1 Kohderyhmä

Kohderyhmän rajaus on oleellista tehtäessä toiminnallista opinnäytetyötä. Toiminnallinen opinnäytetyö tehdään aina jonkun käyttöön tavoitteena esimerkiksi tiettyjen ihmisten osallistuminen toimintaan/tapahtumaan, kuten opinnäytetyönä suunniteltuun toimintapäivään. Toisaalta toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena voi olla toiminnan helpottaminen ja selkiytyminen oppaan tai ohjeistusten avulla kuten tässä työssä. Kohderyhmän rajaus auttaa kokoamaan sopivan sisällön. (Vilka & Airaksinen 2003, 38-40.)

Tässä opinnäytetyössä kohderyhmäksi rajautuu Rauman päivystykseen saapuvat päihdeongelmaiset. Rajaukseen päädyttiin siksi että toimeksiantaja tilasi koosteen palveluista, joiden piiriin päivystykseen saapuneita päihdeongelmaisia voidaan ohjata. Toimeksiantajan toiveesta koosteeseen otetaan mukaan tiedot siitä keille palvelut on suunnattu, hoitopääsykriteerit, hoitopääsytavat sekä yhteystiedot.

5.2 Resurssit ja riskit

Osa projektin suunnittelua on resurssien kartoitus. Erilaisia resursseja ovat esimerkiksi projektiin osallistuvat ihmiset, projektissa käytettävät koneet/laitteet sekä tilat. (Kettunen 2009, 106.)

Tämän projektin tekemiseen ei juurikaan tarvita erityisiä resursseja. Opinnäytetyöntekijä tekee kartoituksen itsenäisesti hyödyntäen edellämainittua opasta ja internetiä. Projektin tekeminen ei aiheuta opinnäytetyöntekijälle ylimääräisiä kuluja.

Jokaisen projektin tekemisessä on omat riskinsä, joiden seurauksena lopputulos voi olla epäonnistunut. Hallitsemalla riskejä projektin aikana voidaan näiltä epäonnistumisilta välttyä. Ennen projektin alkua on hyvä tehdä riskianalyysi. Riskianalyysissä arvioidaan, mikä on riskin todennäköisyys ja kuinka haitallinen se on projektin toteutumiselle. (Kettunen 2009, 75-76.)

Tämän projektin toteuttaminen on melko riskitöntä. Projektin tekemiseen ei osallistu opinnäytetyöntekijän lisäksi muita ihmisiä, joten opinnäytetyöntekijän on helppo hallita projektin etenemistä. Ainoa suurempi riski projektin toteuttamisen aikana on suunnitellun aikataulun pitäminen.

5.3 Projektin eteneminen ja aikataulu

Projektin tavoite, eli mihin projektin toteuttamisella pyritään, tulee olla selvillä ennen projektin aloittamista. Usein projektilla on joku lähtökohainen tekijä, joka oleellisesti vaikuttaa projektin etenemiseen. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi tavoite, aikataulu, toimintatapa tai budjetti. (Kettunen 2009, 93-94.)

Tässä opinnäytetyössä tehtävä projekti etenee monivaiheisesti. Ensin opinnäytetyöntekijä perehtyy Rauman päihdepalveluihin Mielen hyvinvoinnin oppaan (2014) ja internetin avulla. Kartoitettuaan työhön sopivat palvelut, hän tekee niistä taulukkomuotoisen koosteen, johon on koottu opinnäytetyön tilaajan pyytämät tiedot. Opinnäytetyöntekijä laatii arviointilomakkeen, jonka avulla päivystyksen työntekijät voi-

vat arvioida tuotoksen toimivuutta ja hyödyllisyyttä. Opinnäytetyöntekijä toimittaa koosteen ja arviointilomakkeet Rauman päivystyksen osastonhoitajalle. Hoitajilta saadun palautteen pohjalta opinnäytetyöntekijä tekee arvion projektin onnistumisesta.

Aikataulun laatiminen on usein projektin haasteellisin osuus. Etukäteen arvioitaessa työmäärät eivät ole tarkkoja ja usein vasta projektin ollessa jo käynnissä voidaan tarkemmin nähdä työhön vaadittava oikea työmäärä. Laadittaessa aikataulutusta saadaan samalla aikaan runko koko projektin toteuttamiselle. (Kettunen 2009, 60-61.)

Tämän projektin on tarkoitus valmistua vuoden 2015 toukokuun loppuun mennessä hieman yli kuukauden aikana. Kevään aikana opinnäytetyöntekijä kartoittaa Rauman päihdepalveluja ja tekee niistä taulukkomuotoisen koosteen. Opinnäytetyöntekijä laatii Rauman päivystyksen hoitajille mielipidekyselylomakkeen koosteen toimivuudesta ja toimittaa sekä koosteen että kyselylomakkeet Rauman päivystyksen osastonhoitajalle. Päivystyksen työntekijöille annetaan viikko aikaa koosteeseen perehtymiseen ja palautteen antamiseen, minkä jälkeen opinnäytetyöntekijä hakee palautelomakkeet pois. Seuraavan viikon aikana palautekyselyn tulokset analysoidaan ja tehdään arvio projektin onnistumisesta.

5.4 Arviointisuunnitelma

Usein projektin onnistuminen voidaan havaita vasta sen valmistumisen jälkeen. Arvioimalla projektin lopputulos saadaan selville kuinka hyvin projektille asetetut tavoitteet on saavutettu. Ollakseen uskottavaa arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja järjestelmällistä. (Suopajarvi 2013, 9-10.)

Tässä opinnäytetyössä tehtävää projektia arvioidaan palautekyselyn avulla. Palautekysely sisältää väittämiä projektin tuotoksen toimivuudesta ja hyödyllisyydestä. Palautekyselylomakkeet toimitetaan Rauman päivystykseen, ja hoitajille annetaan viikko aikaa perehtyä infopakettiin ja vastata kyselyyn. Palautekyselyn vastausten pohjalta tehdään arvio oliko palvelukooste onnistunut kokonaisuus ja mitä kehitettävää siinä on.

6 PROJEKTIN TOTEUTUS

6.1 Projektiin sopivien palvelujen kartoitus

Raumalla valmistui lokakuussa 2014 opas ”Mielen hyvinvoinnin palveluopas”, johon on koottu kaikki Rauman mielenterveys- ja päihdepalvelut. Opasta on tehty samanaikaisesti Rauman päihde- ja mielenterveysuunnitelman kanssa. Opas syntyi kaupungin eri toimijoiden yhteistyön tuloksena. Opas on tarkoitettu ammattilaisille, jotka voivat ohjata asiakkaita eteenpäin, kuntoutujille, jotka ovat sopivan hoitopaikan tarpeessa sekä yksityishenkilöille helpottamaan päihde- ja mielenterveyspalvelujen löytymistä. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 1-3.)

Oppaaseen on koottu akuutteja kriisipalveluja, mielenterveys- ja päihdehoitopaikkoja, asumispalveluja, taloudellisten ongelmien tukipalveluja, vapaa-ajantoimintapaikkoja, työ- ja opiskelutoimintaa, matalan kynnyksen paikkoja, vapaaehtoistoimintaa sekä auttavia puhelinnumeroita ja internet-osoitteita (Mielen hyvinvoinnin opas 2014). Tarkoituksena ei ole ottaa tähän työhön mukaan kaikkia Rauman päihdepalveluja, vaan mukaan otetaan ne palvelut, joista on apua Rauman päivystyksen hoitajien tekemään päihdetyöhön. Tämän vuoksi oppaasta jouduttiin karsimaan palveluja niin, että jäljelle jäi tämän työn kannalta oleelliset palvelut. Projektiin päädyttiin ottamaan avopalvelut, laitoshoido, asumistukipalvelut, vertaistukipalvelut ja auttavat puhelimet sekä www-sivut, jotka on suunnattu päihdeongelmaisille. Tarvittaessa oppaasta saatuja tietoja täydennetään hakemalla tietoa internetistä.

6.1.1 Rauman päihdekliniikka

Raumalla on lukuisia päihdepalveluja, ja monipuolisista niistä on päihdekliniikka, sillä sillä on esimerkiksi avopalveluja ja vertaistukea, ja päihdekliniikalla suoritetaan myös arviointeja, joiden perusteella asiakkaita ohjataan laitoshoidonkuntoutukseen. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 11.)

Päihdekliniikka on tarkoitettu kaikenikäisille raumalaisille, jotka kärsivät riippuvuusongelmista. Myös riippuvaisten omaisten on mahdollista saada apua päihdekli-

nikalta. Päihdeklinikan tarjonta on monipuolista, ja sieltä saa apua aina akuuteista kriisitilanteista katkaisuhuoltoihin. Päihdekllinikalla toimii sairaanhoitajan päivystävä vastaanotto arkisin klo 8:00-11:00. Hoitajan vastaanotolla voi keskustella asiakkaan tilanteesta ja kartoittaa mahdollista jatkohoitoa. Muita päihdeklinikan palveluja ovat antabushoidot, opiaattikorvaushoidot, hoidolliset keskustelut ja vertaistukiryhmät, päihdelääkärin palvelut, päihderiippuvuusseuranta, sekä laitospäästämisen tarpeen arviointi. Päihdeklinikan palvelut ovat maksuttomia eikä niihin tarvita lääkärin lähetystä. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 11, 13.)

6.1.2 Avopalvelut Raumalla

Sillanpielen Toimintakeskuksessa on useita eri palveluja päihdeongelmallisille. Sillanpielen kuntouttavan päihdetyön asumisyksikössä tarjotaan avokatkaisuhuoltoja. Palvelu on suunnattu raumalaisille aikuisille, myös yli 65-vuotiaille. Avokatkaisuhuoltoon pääseminen tapahtuu päihdeklinikan kautta, ja palvelusta peritään hoitovuorokausiraha. Sillanpielen toimintakeskuksen toiminnan tarkoituksena on kuntouttaa päihdeongelmaisia ja tukea heitä arjen asioissa ja itsenäisessä asumisessa. Päihdekllinikalla arvioidaan, voiko asiakkaan katkaisuhoidon toteuttaa Sillanpielessä, ja päihdeklinikan kautta määrättyä myös katkaisuhoidossa tarvittavat lääkkeet. Katkaisuhuolto voidaan myös päätöksen mukaan toteuttaa asiakkaan kotona, jolloin Sillanpielen ohjaajat käyvät toteuttamassa hoidon asiakkaan kotona. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 12.)

Sillanpielen toimintakeskuksella on myös tarjolla kotiin vietävää päihdetyötä, mikä tarkoittaa sitä, että työ tapahtuu asiakkaan kotona. Tämän palvelun piiriin pääsemiseksi ei tarvita lääkärin lähetystä, vaan asiakas voi itse hakeutua palvelun piiriin. Palvelu on maksutonta. Kotiin tehtävä päihdetyö sisältää tukea, neuvontaa ja ohjausta, joiden tarkoitus on vähentää päihteiden käyttöä tai lopettaa se kokonaan. Käynneistä sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa, ja yhteistyötä tehdään myös sosiaalityöntekijän, kotihoidon, päihdeklinikan ja omaisten kanssa. Sillanpielen ohjaajat ovat koulutettuja sosiaalialan ammattilaisia, jotka ovat erikoistuneita päihdetyöhön. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 12.)

Päihdekliniikkatoiminnan lisäksi Rauman kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto vastaa kotihoidon mielenterveys- ja päihdetiimin sekä nuorten vastaanottoryhmä Vorrin toiminnasta. Kotihoidon asiakkaat ovat pääsääntöisesti yli 65-vuotiaita hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevia, jotka täyttävät asetetut palvelukriteerit. Päihdetiimin toiminta on suunnattu asiakkaille, joiden päihteiden käyttö on terveydelle vahingollista ja se haittaa kotona asumista ja arjesta selviytymistä. Päihdetiimin tarkoituksena on tukea asiakkaan omatoimisuutta ja toimintakykyä. Arviointikäynnillä selvitetään asiakkaan voimavarat ja tavoitteet sekä laaditaan hoitosuunnitelma. Kotihoidon ja näin ollen päihdetiimin asiakkaaksi pääseminen vaatii kotihoidon palvelutarpeen arvioinnin. Palveluista peritään kotihoidon kuukausimaksu. (Mielen hyvinvoinnin opas2014, 15.)

Nuorten vastaanottoryhmä Vorri on suunnattu 13-23-vuotiaille nuorille, joilla ei ole aiempaa hoitosuhdetta muualle. Vorrin palvelujen piiriin pääsemiseksi ei tarvita lähetettä, ja palvelu on maksuton. Vorrin tarkoituksena on kartoittaa nuoren nykytilannetta ja suunnitella mahdollisia jatkotoimenpiteitä. Vorrissa työskentelee lääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja. Vorrin palvelut toimivat ajanvarauksella. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 16.)

Myös Rauman seudun katulähetyksellä on tarjolla päihdepalveluja. Päiväkeskus Toivontalolla annetaan apua niille, jotka tarvitsevat tukea arjessa selviytymiseen. Toivontalolle voi tulla myös päihteiden vaikutuksen alaisena. Toivontalon asiakkaaksi pääsemiseksi ei tarvitse lähetettä, ja palvelu on maksuton. Toivontalolla tarjotaan ruoka-apua, keskusteluapua, ryhmä- työ- ja liikuntatoimintaa sekä palveluohjausta. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 8.)

Rauman seudun katulähetyksellä toimii myös hoitajan vastaanotto. Vastaanotto on tarkoitettu Toivontalon asiakkaille, jotka kärsivät päihde- ja mielenterveysongelmista. Hoitajan vastaanotolle pääsemiseksi ei tarvitse lähetettä. Palvelu sisältää erilaisia mittauksia, keskustelua ja neuvontaa sekä jatkohoitoon ohjausta. Vinkk' neulanvaihtopisteessä voi anonymisti vaihtaa likaiset neulat puhtaisiin. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 14.)

Satakunnan sairaanhoitopiiriin kuuluvassa Harjavallan sairaalassa toimii päihdepsykiatrian poliklinikka. Poliklinikalla tehdään arviointeja ja hoidetaan vaikeasti päihdeongelmaisia asiakkaita. Rauman kuulussa Satakunnan sairaanhoitopiiriin myös raumalaisia voidaan ohjata päihdepsykiatrian poliklinikalle. Poliklinikalla suunnitellaan esimerkiksi opioidikorvaushoitojaksoja sekä sairaalahoitojaksoja. Asiakkaille tehdään 1-3 ensimmäisen käyntikerran aikana tilanneselvittely, jonka jälkeen tehdään jatkosuunnitelmia hoidon suhteen. Päihdepsykiatrian poliklinikan asiakkaaksi pääsee lääkärin läheteellä. Käynnit ovat maskuttomia. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

6.1.3 Laitoshoito

Järvenpäässä Haarajoella sijaitseva A-klinikkasäätiön perustama päihdesairaala on Suomen ainoa päihde- ja riippuvuusongelmiin erikoistunut sairaala. Päihdesairaalan hoitoon voi haetua mistä päin Suomea tahansa, mutta hoitoon pääsyyn tarvitaan aina lähete. Hoitoon voi päästä A-klinikan, sosiaalitoimiston, terveyskeskuksen, sairaalan, mielenterveystoimiston, yksityislääkärin tai työterveyshuollon kautta. Yleensä potilaan kotikunta osallistuu hoitokuluihin. Potilaan on saatava maksusitoumus tai annettava selvitys hoidon maksajasta ennen hoitoon pääsyä, ja hoitopaikka varataan etukäteen. Päihdesairaalassa annetaan vieroitus- ja katkaisuhoidoa, päihde- ja perhekuntoutusta sekä lääkkeitöntä yhteisöhoitoa. Sairaalan toiminta perustuu käypä hoito –suositukseen. (A-klinikkasäätiön päihdesairaalan www-sivut 2015.)

Kankaanpäässä sijaitsee VAK ry:n (ennen Vapaan Alkoholihuollon Kannatusyhdistys ry) ylläpitämä A-koti, jossa tarjotaan kuntoutusta lääke-, huume-, alkoholi- ja peliriippuvaisille miehille ja naisille. A-kodissa hoidetaan myös perheitä. A-kodin toiminta on valtakunnallista, joten hoitoon voi hakeutua mistä päin Suomea tahansa. A-kodissa hyödynnetään ASTA-kuntoutusta, joka on tutkimustietoon pohjautuva A-kodissa kehitetty kuntoutusmuoto. ASTA-kuntoutus korostaa yksilöllisyyttä ja henkilökohtaista motivaatiota. Kuntoutuksessa käytettyjä työkaluja ovat asiakkaan elämäntilanteen arviointi, kuntoutussuunnitelma, asiakkaan oma hyvinvointiarvio, sekä kuntoutustoiminnan arviointi. A-kodin henkilökunta koostuu sosiaalityöntekijöistä, sairaanhoitajista, lähihoitajista sekä sosionomeista. Henkilökuntaa on paikalla ympäri

vuorokauden. Lääkärin vastaanotto järjestetään 2-3 kertaa viikossa. A-kotiin voi hakeutua hoitoon ottamalla sinne itse yhteyttä. Hoitoon päästäkseen asiakas tarvitsee kotikunnastaan maksusitoumuksen. Asiakas itse joutuu maksamaan asiakasmaksun, joka peritään hoitojakson jokaiselta vuorokaudelta. (Kankaanpään A-kodin www-sivut 2015.)

Suomessa on kolme myllyhoitoklinikkaa, joissa annetaan intensiivihoidoa. Hoidossa hyödynnetään yksilö- ja ryhmäterapiaa, luentoja, stressinhallintakeinojen kehittämistä, vertaistukea sekä liikuntaa. Kaiken toiminnan pohjana toimii 12 askeleen ohjelma. Myllyhoitoklinikoilla toimii moniammatillinen työryhmä jolla on sosiaali- ja terveysalan koulutus. Työryhmään kuuluu myös päihdeongelmasta toipuneita kokemuskouluttajia. Hoidon alussa asiakkaalle laaditaan yksilöllinen ja kuntoutusta tukeva hoitosuunnitelma, jota päivitetään hoidon aikana. Intensiivihoidojakso kestää 1-6 kuukautta, ja jakson jälkeen on mahdollista osallistua maksuttomaan jatkohoitoryhmään, joka tukee asiakkaiden sosiaalisia suhteita ja opittuja elämäntapoja. Myllyhoitoklinikoita on Suomessa kolme, ja ne sijaitevat Tampereella, Päijät-Hämeellä ja Helsingissä. Asiakas voi hakeutua itse hoitoon ottamalla yhteyttä klinikalle. Ennen hoitoon pääsyä asiakkaalla on pitänyt olla joko itsenäisesti tai laitoshoidossa järjestetty päihteen jakso. (Myllyhoitoyhdistys ry:n www-sivut 2015.)

Raumalla ei ole tällä hetkellä psykiatrista laitoshoitotoimintaa. Rauma on osa Satakunnan sairaanhoitopiiriä, ja laitoshoidoa tarvitsevat raumalaiset lähetetään sairaanhoitopiirin toisissa kunnissa sijaitseviin hoitolaitoksiin saamaan tarpeen mukaista hoitoa. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

Satakunnan sairaanhoitopiirin psykiatrisen tulosalue vastaa alueen psykiatrisesta hoidosta. Eri tasoisia psykiatrisia hoitopiikkoja (poliklinkiat, päiväosastot, suljetut osastot) sijaitsee useissa sairaanhoitopiirin kunnassa. Harjavallassa sijaitsevat ne laitoshoitopaikat, joissa on valmius hoitaa päihdeongelmaisia. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

Harjavallan sairaalassa on sekä nuorten että aikuisten osastot, joissa hoidetaan myös päihdeongelmaisia. Nuorisopsykiatrian osasto 21 on 13-17-vuotiaille tarkoitettu 8-paikkainen osasto, jossa hoidetaan erilaisista mielenterveysongelmista sekä päihde-

ongelmista kärsiviä nuoria. Hoitoon pääsee lääkärin läheteellä. Hoitoon voidaan määrätä myös M1-läheteellä (tarkkailulähete). Osastolla annetaan ympärivuorokautista hoitoa. Osastohoidosta peritään hoitopäivämaksu. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

Harjavalan sairaalassa sijaitseva akuuttipsykiatrian osasto 22 on 18-64-vuotiaille tarkoitettu osasto, jossa hoidetaan äkillistä sairaalahoitoa tarvitsevia mielenterveysongelmia. Osastolla hoidetaan myös päihdeongelmia. Päihdeongelmiaille tarjottavia hoitoja ovat opioidikorvaushoidon aloitusjakso, päihdevieroitushoito sekä tehostejakso. Näihin hoitoihin pääsyyn tarvitaan em. päihdepsykiatrian poliklinikan erikoislääkärin lähete. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

Harjavalan sairaalassa on myös kolme psykiatrista kuntoutusosastoa, joilla voidaan kuntouttaa myös päihdeongelmia. Psykiatrian kuntoutusosasto 24:lla annetaan psykiatrista hoitoa ja kuntoutusta. Hoito sisältää toimintaa erilaisissa ryhmissä. Osastolla järjestetään myös intervallijaksoja. Psykiatrian kuntoutusosasto 25:lle pääsee hoitoon läheteellä, siirrettäessä toiselta osastolta tai hoidonvarauksella. Osastolla selvitetään potilaan tarkka diagnoosi ja huolehditaan esimerkiksi oikeanlaisesta lääkehoidosta. Psykiatrian kuntoutusosasto 43:lla hoidetaan mielenterveyskuntoutujia, jotka tarvitsevat sairaalakuntoutusta. Osastolla on ensin arviointijakso, minkä perusteella päätetään jatkohoidosta. Hoitajaksoilla opetellaan elämäntaitoja ja sosiaalisia taitoja. Hoitoon pääsee lääkärin läheteellä tai siirrettäessä toiselta osastolta. Kuntoutusosastojen hoidosta peritään sairaalamaksu. (Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut 2015.)

6.1.4 Asumispalvelut Raumalla

Rauman kaupungin sosiaalipalveluihin sisältyy useita eri asumispalveluja päihdeongelmia. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluasumisen tavoitteena on löytää sellainen palvelukoti, jonka tuella asukas voisi kuntoutua ja myöhemmin mahdollisesti jopa asua itsenäisesti. Asiakkaiksi hyväksytään 18-64-vuotiaat mielenterveys- ja päihdekuntoutajat. Palveluasumisesta tehdään vähintään kerran vuodessa tarkistettava asiakassuunitelma. Tavoitteena on asiakkaan selviytyminen arjessa avo-

hoidon tukipalvelujen avulla. Päihekuntoutujan hakeutuminen palvelun piiriin alkaa yhteydenotosta päihdetyön esimieheen. Palvelun piiriin hakeutuminen voi tapahtua joko asiakkaan omasta aloitteesta tai omaisen, edunvalvojan, sosiaalityöntekijän, hoitavan sairaalan tai muun palvelun tuottajan toimesta. Palveluasumiseen hakeminen on maksutonta, ja palvelun tarve arvioidaan eri osapuolien yhteisessä tapaamisessa. Palveluasumiseen vaaditaan kunnan maksusitoumus, ja palveluun sisältyy myös muita maksuja. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 25.)

Sillanpielen toimintakeskus tarjoaa päihdehuollon tukiasuntoja, jotka on tarkoitettu täysi-ikäisille päihdeongelmallisille, joilla ei enää ole asuntoa Raumalla. Toiminnan tarkoituksena on tukea asiakkaan omatoimisuutta ja arjessa selviytymistä. Asiakkaille nimetään omat ohjaajat, joiden kanssa asiointi pääsääntöisesti tapahtuu. Asiakassuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja sosiaalityöntekijän kanssa. Tukiasuntoihin tehdään säännöllisesti käyntejä. Tukiasuntoihin hakeudutaan SASKE-työryhmän kautta. Rauman kaupungin www-sivujen (2015) mukaan Rauman SASKE-työryhmän tehtävänä on arvioida ja sijoittaa esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmaiset sekä asuntonsa menettäneet virallisesti Raumalla asuneet sopiviin asuntoihin kuten tukiasuntoihin. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 27.)

Tukiasuntojen lisäksi Sillanpielen toimintakeskuksella on asumispalvelupaikkoja, jotka on tarkoitettu täysi-ikäisille asunnottomille päihdeongelmallisille ja muille sosiaalisessa kriisitilanteessa oleville. Asumispalvelupaikkoihin ei tarvita lähetettä, vaan asiakas voi itse hakeutua palvelun piiriin menemällä Sillanpielen toimintakeskukseen. Palvelun piiriin on mahdollista päästä myös omaisen tai viranomaisen toimesta. Palvelusta peritään hoitovuorokausihinta, joka sisältää aamupalan ja lounaan. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 34.)

Rauman Seudun katulähetys ry:llä on tarjolla kotiin saatavaa tukea, joka on suunnattu täysi-ikäisille mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, jotka tarvitsevat apua asuminen ja asunnonetsinnän suhteen. Toivontalon ohjaajat, joilla on sosiaali- ja terveysalan koulutus, tekevät asiakkaiden luokse kotikäyntejä. Käyntejä voi olla 1-5 kertaa viikossa, ja niiden tarkoituksena on auttaa arjen asioissa ja tarjota keskusteluapua. Asiakassuunnitelma tehdään yhdessä asiakkaan ja muiden tarvittavien yhteistyötaho-

jen kanssa. Palvelun piiriin voi päästä hakeutumalla itse tai läheisen tai viranomaisen aloitteesta. Palvelu on maksutonta. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 29.)

Rauman Seudun katulähetys ry:n Toivontalolla on myös tukiasumisyksikkö. Palvelu on tarkoitettu täysi-ikäisille päihdeongelmallisille ja asunnottomille, jotka tarvitsevat tukea itsenäisessä asumisessa. Toivontalolla on sekä yksiöitä että soluasuntoja ja mahdollisuus ruokailuun. Jokaiselle asukkaalle nimetään oma ohjaaja, joka järjestee asukkaalle tukea eri tahojen kuten edunvalvojan tai päihdeklinikan kanssa. Asukkaalle tarjotaan tukea ja apua, ja Toivontalo järjestää asukkaille erinäistä toimintaa kuten retkiä. Tukiasumisyksikön palvelujen piiriin pääsee SASKE-työryhmän kautta. Vuokran lisäksi asukkaalle ei tule asumisesta muita maksuja. Henkilökohtaiset menot asukas maksaa itse. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 36.)

Rauman Seudun mielenterveysseura ry:n Osmosen talon toimintaan kuuluu myös kotiin tehtävää työtä ja heillä on myös tukiasumisyksikkö. Kotiin tehtävä työ on suunnattu täysi-ikäisille mielenterveys- ja päihdeongelmallisille, jotka tarvitsevat tukea asumiseen ja elämänhallintaan. Työ tapahtuu asiakkaan kotona, ja tuen tarve ja laatu määritellään yhdessä asiakkaan kanssa. Mukaan toimintaan pyritään ottamaan eri yhteistyötahoja kuten läheiset, viranomaiset ym. Tavoitteena on, että asiakas pärjäisi tuen voimin ja lopulta jopa itsenäisesti kotonaan. Palvelusta vastaa kaksi ohjaajaa. Palvelun piiriin voi hakeutua itse, ja palvelu on maksutonta. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 26.)

Osmosen talon tukiasumisyksikkö on tarkoitettu asunnottomille tai asunnottomuuden uhan alla oleville mielenterveys- ja päihdeongelmallisille nuorille miehille. Osmosen talossa on yhdeksän yhden hengen huonetta ja yksi kriisiasunto. Arkisin talossa työskentelee kaksi työntekijää. Toiminta muodostuu säännöllisistä keskusteluista, verkostotyöstä, asiointiavusta sekä yhteisökokouksista. Pääsääntöisesti asukkaat huolehtivat itse arjestaan, kuten ruokailusta ja lääkityksestä, mutta tarpeen mukaan apua ja tukea annetaan myös näiden kanssa. Muuttaessaan pois Osmosen talosta asukkaalle tuki jatkuu kotikäyntien muodossa. Palvelun piiriin hakeudutaan SASKE-työryhmän kautta. Vuokran lisäksi asiakkaalle ei tule muita asumismaksuja, mutta henkilökohtaiset kulut asiakas hoitaa itse. (Mielen hyvinvoinnin opas 2014, 32.)

6.2 Internet-sivustot, auttavat puhelimet ja vertaistukiryhmät

Päihdelinkki.fi on A-klinikkasäätiön tuottama ja RAY:n rahoittama sivusto, jolle on koottu tietoa päihteistä ja riippuvuuksista. Sivustolta päihdeongelmainen voi hakea tietoa ja apua ongelmiinsa liittyen. Sivustolle on muun muassa koottu tietoa eri vertaistukiryhmistä ja auttavista puhelimista. (Päihdelinkin www-sivut 2015.)

Www.kokenet.fi on A-klinikkasäätiön tuottama sivusto, jolla päihdeongelmainen voi anonymisti saada apua ja neuvoa päihdeongelmaansa liittyen koulutetuilta kokemusneuvojilta, jotka ovat itse toipuneet päihdeongelmasta. Sivustolla toimii maksuton neuvontapalvelu, jonka kautta voi esittää omia kysymyksiään päihdeongelmiin liittyen. Sivustolla olevan keskustelufoorumien kautta mielenterveys- ja päihdetyön ammattilaiset, koulutetut kokemusneuvojat ja päihdeongelmaiset voivat vaihtaa ajatuksiaan ja päihteisiin liittyviä asioita voidaan pohtia useammasta näkökulmasta. (Kokenet.fi:n www-sivut 2015.)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n tuottamalla sivustolla www.taitolaji.fi on tarjolla välineitä, joiden avulla kävijä voi arvioida omaa alkoholin käyttöönsä ja miettiä keinoja muutoksen tekoon. (Taitolaji.fi:n www-sivut 2015.)

Mielenterveystalo on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tuottama valtakunnallinen verkkopalvelu, joka tarjoaa sekä aikuisille että nuorille tietoa ja apua mielenterveys- ja päihdeongelmiin. Palvelussa on tarjolla palveluohjausta, oppaita, itsehoito-ohjeita, tietoa sekä itsearviointivälineitä. (Mielenterveystalon www-sivut 2015.)

Päihdelinkin www-sivuilta löytyy lista useista auttavista puhelimista, joista on apua päihdeongelmaisille:

- AA:n (anonyymit alkoholistit) auttava puhelin palvelee joka päivä klo 9:00-21:00 numerosta 09 750 200. Rauman paikallinen AA:n numero 044 321 0701 palvelee tiistaisin ja perjantaisin klo 9:00-21:00, sekä lauantaisin klo 12:00-14:00
- NA:n (anonyymit narkomaanit) auttava puhelin palvelee joka päivä klo 18:00-20:00 numerosta 050 307 7597

- Irti huumeista ry:n auttava puhelin palvelee maanantaisin, kesiviikkoisin ja perjantaisin päiväaikaan klo 9:00-12:00 sekä maanantaista torstaihin iltaisin klo 18:00-21:00 numerosta 010 80 4550
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n maksuton auttava puhelin palvelee ympärivuorokautisesti numerosta 0800 900 45
(Päihdelinkin [www-sivut 2015.](#))

Anonyymit alkoholistit (AA) on järjestö, joka toimii kansainvälisesti. Toiminnan tarkoituksena on vertaistuen avulla tukea alkoholiongelmaisia päihteettömyyteen ja raittiuteen. Toiminnassa hyödynnetään 12 akeleen ohjelmaa, joka on muodostunut ensimmäisten alkoholistien toipumiskokemuksista. Myös Raumalla on AA-toimintaa. Tarkemmat tiedot Rauman AA:n toiminnasta löytyy koosteesta. (Nimettömien alkoholistien [www-sivut, 2015.](#))

6.3 Yhteystietotaulukon tekeminen

Kun työhön kuuluvat päihdepalvelut oli kartoitettu, opinnäytetyöntekijä tuotti keräämistään tiedoista taulukon (Liite 2) toimitettavaksi Rauman päivystyksen osastonhoitajalle. Tuotos tehtiin Microsoft Word 2010 –ohjelmalla. Tuotokseen otettiin mukaan seuraavat tiedot: palvelun tuottaja, tarjotut palvelut, osoite, puhelinnumero, aukioloaika ja osio, johon merkittiin muita tarvittavia tietoja kuten tarvitaanko hoitoon pääsyyn lähete. Tähän työhön selvitettyjen tietojen lisäksi tuotokseen selvitettiin erikseen puhelinnumerot, aukioloajat sekä osoitteet.

7 PROJEKTIN ARVIOINTI

Tämän projektin tarkoituksena oli tuottaa ajantasainen ja selkeä taulukkomuotoinen kooste (Liite 2) Rauman päihdepalveluista ja niiden yhteystiedoista Rauman päivystyksen hoitajien käyttöön. Opinnäytetyöntekijän oli tarkoitus toimittaa tuotos ja arviointilomakkeet Rauman päivystykseen hoitajien arvioitavaksi. Arviointilomakkeen avulla oli tarkoitus selvittää, oliko infotaulukko riittävän kattava, selkeä ja toimiva ja,

olisiko taulukosta pitänyt muuttaa jotakin. Kun pyydetty opas oli valmis, opinnäytetyöntekijä otti yhteyttä päivystyksen osastonhoitajaan ja kertoi hänelle toimittavansa valmiin oppaan osaston hoitajien arviointiin. Arvioinnista syntyi kuitenkin erimielisyyksiä, kun opinnäytetyön tilaaja oli sitä mieltä, että opinnäytetyöntekijällä pitäisi olla tutkimuslupa, jotta voisi tarvittavan arvioinnin tekemästään koosteesta kyselylomakkeella kerätä. Asiasta käytiin keskustelua sekä opinnäytetyön toimeksiantajan että opinnäytetyön ohjaajan kanssa, minkä jälkeen päädyttiin siihen, että opinnäytetyöntekijä toimittaa tuotoksen osastolle ilman arviointia. Taulukon yhdessä koko opinnäytetyön kanssa arvioivat vain opinnäytetyön ohjaaja ja toinen opinnäytetyön arvioiva lehtori.

Arviointisuunnitelmaan liittyvien ongelmien vuoksi aiheutuneen viivästyksen takia aikataulussa pysyminen epäonnistui. Projektin oli tarkoitus valmistua jo toukokuussa 2015, mutta epäselvyyksien ja viivästyksen vuoksi projektin valmistuminen siirtyi vuoden 2015 loppusyksyyn.

Vaikka projektin eteneminen oli hidasta ja paikoitellen ongelmallista, projekti saatiin onnistuneesti päätökseen. Opinnäytetyöntekijä oli tyytyväinen lopputulokseen ja koki sen olevan tilaajan tarpeiden mukainen.

8 POHDINTA

Projektin tuotoksen eli infotaulukon tavoitteena oli edistää Rauman päivystyksessä tehtävää päihdetyötä helpottamalla asiakkaiden ohjaamista sopivien ja tarkoituksenmukaisten päihdepalvelujen piiriin. Tuotoksen sisältö on kattava, sillä siihen on koottu avopalveluja, laitoshoitopaikkoja, asumipalveluja sekä erinäisiä auttavia puhelimia, vertaistukiryhmiä ja www-sivuja. Koska hoitajien arviointi tuotoksesta puuttuu, ei voida tietää kuinka hyvin se vastaa päivystyksen hoitajien tarvetta. Voidaan olettaa, että tuotoksesta on apua Rauman päivystyksessä tehtävään päihdetyöhön.

Projektin eteneminen oli paikoitellen haasteellista ja hidasta. Palvelujen kartoittaminen oli haasteellisempaa kuin opinnäytetyöntekijä oli alun perin oletanut. Projektin etenemistä hankaloitti eniten se, että opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa tuli erimielisyyksiä ja näin ollen aikataulu venyi. Koska erimielisyydestä tutkimusluvan ja koosteen arvioinnin suhteen ei päästy yhteisymmärrykseen, jouduttiin arvioinnista luopumaan, mikä toisaalta hankaloittaa projektin hyödyllisyyden osoittamista.

Opinnäytetyöntekijän henkilökohtaisena tavoitteena oli kyetä hankkimaan tarvittava tieto työtä varten ja osata karsia tarpeeton materiaali pois. Tavoitteena oli myös muodostaa tuotoksesta mahdollisimman selkeä, yhtenäinen ja helppokäyttöinen. Opinnäytetyöntekijä koki, että taulukosta tuli selkeä ja että siihen saatiin koottua palvelujen oleelliset tiedot, joiden perusteella hoitajien on helppo ohjata asiakkaita sopivien palvelujen piiriin.

Projektin edetessä ja opinnäytetyöntekijän tehdessä palvelukoostetta opinnäytetyöntekijän tietämys päihderiippuvuudesta sairautena, päihdetyöhön liittyvästä lainsäädännöstä ja päihdepalveluista sekä niiden monipuolisuudesta kasvoi huomattavasti. Myös ymmärrys siitä, miten hoitoon pääsyn prosessi etenee erilaisten palvelumuotojen kohdalla tuli selväksi opinnäytetyöntekijälle. projektin tekeminen vahvisti opinnäytetyöntekijän kiinnostusta ja halua tehdä työtä mielenterveys- ja päihdetyön parissa. Opinnäytetyöntekijän projektityöskentelytaidot kehittyivät tämän työn aikana. Opinnäytetyön tekijän tiedonkeruu- ja ongelmanratkaisutaidot ja lähdekritiikki kehittyivät huomattavasti hänen hakiessaan tyhön tarvittavaa tietoa. Opinnäytetyöntekijä kehittyi myös itsenäisen työskentelyn osalta.

Tulevaisuutta ajatellen vastaavanlaisista tiiviistä koosteista, joihin on koottu eri palvelujen yhteystietoja ja palvelumuotoja, voisi olla hyötyä käytännön hoitotyössä. Esimerkiksi mielenterveyspalveluista voisi olla kannattavaa koota vastaavanlainen tuotos. Kun kaikki samantapaiset palvelut on koottu yhteen selkeästi hahmotettavaksi kokonaisuudeksi, on mahdollista ohjata asiakas sujuvammin ja nopeammin tarvitsemansa avun pariin. Palveluja on myös helppo vertailla keskenään, mikä edelleen helpottaa asiakkaalle sopivimman palvelun löytymistä. Myös hoitohenkilöstön aikaa säästyy, kun tietoja ei tarvitse lähteä erikseen etsimään ja hakemaan vaan ne on helposti saatavilla ja palveluista on helppo hahmottaa yhtenäinen kokonaisuus.

LÄHTEET

A-klinikkasäätiön päihdesairaalan www-sivut. 2015. Viitattu 12.9.2015.

<http://toimipaikka.a-klinikka.fi/paihdesairaala/>

Annala, T., Saarelainen, R., Stengård, E. & Vuori-Kemilä, A. 2007. Mielenterveys- ja päihdetyö: yhteistyötä ja kumppanuutta. Helsinki: WSOY.

Bragge, H. & Hiltunen, J. 2011. Pirkanmaan päihdepalvelut – opas Pirkanmaan kuntien päihdepalveluista. AMK-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.11.2015.

http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/35448/Bragge_Hanna_Hiltunen_Janette.pdf?sequence=2

Erikoissairaanhoidolaki. 1989. L 1.12. 1989/1062 muutoksineen.

Hannunkivi, E. 2015. Kemin kaupungin päihdepalvelut: Esite Kemin kaupungin päihdepalveluista. AMK-opinnäytetyö. Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.11.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/92211/hannunkivi_eveliina.pdf?sequence=1

Hyttinen, K. 2012. Mikä tueksi kuntoutumisen polulla?: Kuopion seudun päihdepalvelusäätiölle suunnattu palvelukansio. AMK-opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.11.2015.

http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/48094/Hyttinen_Kaisa.pdf.pdf?sequence=1

Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivut. 2014. Viitattu 11.11.2014.

<http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Haastattelu>

Kankaanpään A-kodin www-sivut. 2015. Viitattu 5.11.2015. <http://a-koti.fi/site>

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kansanterveyslaki. 1972. L 28.1. 1972/66 muutoksineen.

Kiianmaa, K., Salaspuro, M. & Seppä, K. 1998. Päihdelääketiede. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

KokeNet.fi:n www-sivut. 2015. Viitattu 19.10. 2015. <http://www.kokenet.fi/>

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. 1992. L 17.8. 1992/785 muutoksineen.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. 2000. L 22.9. 2000/812 muutoksineen.

Lastensuojelulaki. 2007. L 13.4. 2007/417 muutoksineen.

Mielen hyvinvoinnin opas. 2014. Rauma: Rauman kaupunki. Viitattu 29.10. 2015.
http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/rauman_mielen_hyvinvoinnin_opas.pdf

Mielenterveystalon www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015.
<https://www.mielenterveystalo.fi>

Mitikka-Kurkinen, N. Osastonhoitaja, Rauman päivystys. Rauma. Haastattelu 4.6.2013. Haastattelijana Emilia Soinu. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Myllyhoitoyhdistys ry:n www-sivut. 2015. Viitattu 4.11.2015.
<http://www.myllyhoito.fi/>

Pyysikangas-Anttila, O. & Timperi, K. 2014. Päihderiippuvuus ja sen hoito – päivystysalueen päihdepalveluopas. AMK-opinnäyetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.11.2015. http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/81141/Pyysing-Anttila_Outi.pdf?sequence=1

Päihdehuoltolaki. 1986. L 17.1. 1986/41 muutoksineen.

Päihdelinkin www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <http://www.paihdelinkki.fi/fi>

Raittiustyölaki. 1982. L 19.11. 1982/828 muutoksineen.

Rauman kaupungin www-sivut. 2013. Viitattu 8.1.2014. <http://www.rauma.fi>

Rauman kaupungin www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015.
<http://www.rauma.fi/paihdehuollon-saske-tyoryhma>

Reissell, E., Kokko, S., Milen, A., Pekurinen, M., Pitkänen, N., Blomgren, S. & Erhola, M. 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon päivystys Suomessa 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti, 19-21. Viitattu 10.11.2014.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80245/bc917b3e-23e1-495a-85a4-6ffb9db22482.pdf?sequence=1>

Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut. 2015. Viitattu 5.11.2015.
<http://www.satshp.fi>

Sosiaalihuoltolaki. 1982. L 17.9. 1982/710 muutoksineen.

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2014. Viitattu 9.12.2014.
http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/paihdedetyo

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2015. Viitattu 21.1.2015.
<http://www.stm.fi>

Taitolaji.fi:n www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <http://www.taitolaji.fi/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 10.11.2014.
<http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/kansallinen-mielenterveys-ja-paihdesuunnitelma/yhteistyohjelmat/kaste-ohjelma>

KIRJALLISUUSKATSAUS

Hyväksymiskriteerit:

- Tutkimuksen/työn aihe on päihdepalvelut ja niiden kartoittaminen
- Julkaisuaikajankohdan tulee olla 2010 tai myöhemmin
- Kaikki tutkimusasetelmat hyväksytään

Tietokanta	Hakusanat ja hakutyyppi	Tulokset	Hyväksytyt
Theseus	päihdepalvelu*	91	2
	päihdeongelmai* AND hoitoonohj*	262	3
Melinda	päihdepalvelu?	27	1
	päihdepalve? AND hoi? AND päihdeon- gel?	5	0
Medic	päihdepalvelu*	45	0
	päihdepalve* AND hoito*	24	0
	päihdeongel* AND ohjaus*	4	0

Theseus:

Nimeke: Kemin kaupungin päihdepalvelut: Esite Kemin kaupungin päihdepalveluista

Tekijä: Hannunkivi Eveliina

Päiväys: 2015

Nimeke: Päihderiippuvuus ja sen hoito – päivystysalueen päihdepalveluopas

Tekijä: Pyysing-Anttila, Outi; Timperi, Krista

Päiväys: 2014

Nimeke: Mikä tueksi kuntoutumisen polulla?: Kuopion seudun päihdepalvelusäätiölle suunnattu palvelukansio

Tekijä: Hyttinen, Kaisa

Päiväys: 2012

LIITE 1
(2/2)

Nimeke: Pirkanmaan päihdepalvelut – opas Pirkanman kuntien päihdepalveluista

Tekijä: Bragge, Hanna; Hiltunen, Janette

Päiväys: 2011

Melinda:

Hyttinen, Kaisa. : Mikä. tueksi kuntoutumisen polulla?: Kuopion seudun päihdepalvelusäätiölle suunnattu palvelukansio. AMK-opinnäytetyö : Savonia-ammattikorkeakoulu. 2012

PÄIHDEPALVELUJA RAUMALAISILLE

AVOPALVELUT

Palveluntarjoaja	Palvelut	Osoite	Puhelinnumero	Aukioloaika	Muut tiedot
Rauman päihdekliniikka	Sairaahoitajan päivystävä vastaanotto, päihdelääkärin palvelut, antabushoidot, opiaattikorvaushoidot, vertaustukiryhmät, hoidolliset keskustelut, riippuvuusseuranta, laitostuntoutuksen tarpeen arviointi	Steniuksenkatu 2, Rauma	Puh. 02 835 2990	SH:n vastaanotto arkisin klo 8-11, muut palvelut ma, ke to klo 8-16, ti klo 8-17, pe klo 8-15	Ei lähetettä, maksuton
Sillanpielen toimintakeskus	Avokatkaisuhoito, kotiin vietävä päihdetyö	Anderssonintie 3, Rauma	Ohjaajat: 02 834 3358 tai 050 520 5618 (myös päivystys)	Ohjaajat tavattavissa arkisin klo 7-20, viikonloppuisin klo 8-18. Päivystävä puhelin klo 22 asti joka päivä	Avokatkaisuhoito päihdekliniikan kautta, peritään hoitovuorokausi raha. Muuten palvelut maksuttomia ilman lähetettä
Nuorten vastaanottoryhmä Vorri	Nuoren nykytilan karttoitus, jatkon suunnittelu	Tarkempi osoite ajanvarauksen yhteydessä	Puh. 040 180 9761	Ajanvaraus ma-to klo 12-13	Maksuton, ei lähetettä
Rauman Seudun katulähetys, päiväkeskus Toivotalo	Hoitajan vastaanotto, ruoka-apu, keskusteluapu, ryhmä-, työ- ja liikuntatoiminta, palveluohjaus	Lyseokatu 7, Rauma	Puh. 02 822 3876	Ma-pe klo 8-14	Maksuton, ei lähetettä
Päihdepsykiatrian poliklinikka, Harjavallan sairaala	Tilanneselvittelyt ja arvioinnit, sairaalahoidon suunnittelu, opioidikorvaushoidon suunnittelu	Sairaalanatie 14, Harjavalta	Vastaava sh Sari Väisänen: 044 707 9421	Ma-to 8-16, pe 8-14	Maksuton, tarvitaan lääkärin lähete

LIITE 2
(2/5)

LAITOSHOITO

Palveluntarjoaja	Palvelut	Osoite	Puhelinnumero	Aukioloaika	Muut tiedot
Nuorisopsykiatrian osasto 21, Harjavallan sairaala	Sairaalahoito 13-17-vuotiaille mielenterveys- ja päihdeongelmai sille	Sairaalan tie 14, Harjavalta	Osastonhoitaja Timo Lehtonen: 02 535 4560	Ympäri vuorokautinen hoito	Peritään hoitopäivämaksu, tarvitaan lääkärin lähete
Akuutti psykiatrian osasto 22, Harjavallan sairaala	Sairaalahoito 18-64-vuotiaille mielenterveys- ja päihdeongelmai sille. Opioidikorvaus- hoidon aloitus, päihdevieroitus- hoito ja tehostejakso	Sairaalan tie 14, Harjavalta	Osastonhoitaja: 02 535 4553	Ympäri vuorokautinen hoito	Peritään hoitopäivämaksu, tarvitaan päihdepsykiatrian poliklinikan erikoislääkärin lähete
Järvenpään päihdesairaala	Vieroitus- ja katkaisuhoido, päihde- ja perhekuntoutus lääkkeetön yhteisöhoito	Kuusitie 36, Haarajoki	Puh. 010 50650	Ympäri vuorokautinen hoito	Toiminta valtakunnallista. Ennen hoitoon pääsyä tarvitaan asuinkunnasta maksusitoumus/ selvitys hoidon maksajasta, tarvitaan lääkärin lähete
Kankaanpään A-koti	Kuntoutuspaikka lääke-, huume-, alkoholi- ja peliriippuvaisille	Hirvikankaantie 226, Kankaanpää	Paikkavaraukset: 02 572 820	Ympäri vuorokautinen toiminta	Toiminta valtakunnallista. Kunnan maksusitoumus, peritään asiakasmaksu 34,8e/vrk

LIITE 2
(3/5)

Myllyhoitoklinikat	Riippuvuusongelmien intensiivihoidon eri terapiamuotoja	<u>Tampere:</u> Pyhäjärvenkatu 5 C 401 A, Tampere <u>Päijät-Häme:</u> Hämeenkatu 9 A 22, Lahti <u>Helsinki:</u> Työpajankatu 6 A, Helsinki	<u>Tampere:</u> 03 212 2125 <u>Päijät-Häme:</u> 044 353 3490 <u>Helsinki:</u> 044 489 0884	Hoitoonhakeutumisen arkisin 8-16	Toiminta valtakunnallista
Psykiatrian kuntoutusosasto 24	Psykiatrinen laitostuntoutus	Sairaalantie 14, Harjavalta	-	Ympäri vuorokautinen hoito	Tarvitaan lähte, peritään sairaalamaksu
Psykiatrian kuntoutusosasto 25	Psykiatrinen laitostuntoutus	Sairaalantie 14, Harjavalta	-	Ympäri vuorokautinen hoito	Tarvitaan lähte, peritään sairaalamaksu
Psykiatrian kuntoutusosasto 43	Psykiatrinen laitostuntoutus	Sairaalantie 14, Harjavalta	-	Ympäri vuorokautinen hoito	Tarvitaan lähte, peritään sairaalamaksu

ASUMISPALVELUT

Palveluntarjoaja	Palvelut	Osoite	Puhelinnumero	Aukioloaika	Muut tiedot
Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluasuminen, sosiaalipalvelut	Palvelukoti, jonka avohoidon tuella pyritään asiakkaan pärjäämiseen arjessa	Rauman kaupungintalo, sosiaalitoimisto Kalliokatu 1, Rauma	Kuntouttavan päihdetyön esimies Teija Saine 02 834 3384 tai 050 324 5392	ma- pe 9-16	Kunnan maksusitoumus. Sisältää erinäisiä maksuja. Hoitoon pääsy: yhteys päihdetyön esimiehen omaaloitteisesti tai muun tahon aloitteesta
Sillanpielen toimintakeskus	Päihdehuollon tukiasunnot täysi-ikäisille päihdeongelmaisille joilla ei enää omaa asuntoa	Anderssonintie 3, Rauma	Ohjaajat: 02 834 3358 tai 050 520 5618	Ohjaajat tavattavissa arkisin klo 7-20, viikonloppuisin klo 8-18	Hakeutuminen SASKE-työryhmän kautta

LIITE 2
(4/5)

	Asumispalvelupaikat täysi-ikäisille asunnottomille päihdeongelmaisille ja muille sosiaalisessa kriisitilanteessa oleville	Anderssonintie 3, Rauma	Ohjaajat: 02 834 3358 tai 050 520 5618	Ohjaajat tavattavissa arkisin klo 7-20, viikonloppuisin klo 8-18	Hakeutuminen menemällä Sillanpielen toimintakeskukseen peritään hoitovuorokausihinta
Rauman Seudun katulähetys ry	Kotiin saatava tuki täysi-ikäisille mielenterveys- ja päihdekuntoutujille	Lyseokatu 7, Rauma	Yksikön vastaava Minna Wahlman: 044 068 4968	Ohjaajat tavattavissa arkisin 8-16	Palveluun hakeutuminen itsenäisesti tai viranomaisen läheteellä, maksuton
	Toivontalon tukiasumisyksikkö täysi-ikäisille päihdeongelmaisille ja asunnottomille, jotka tarvitsevat tukea itsenäisessä asumisessa	Lyseokatu 7, Rauma	Yksikön vastaava Minna Wahlman: 044 068 4968	Ohjaajat tavattavissa arkisin 8-16	Hakeutuminen SASKE-työryhmän kautta. Asiakas maksaa vuokran
Osmosen talo, Rauman seudun mielen-terveys- seura ry	Kotiin tehtävä työ täysi-ikäisille mielenterveys- ja päihdeongelmaisille	Alfredinkatu 5, Rauma	Vastaava ohjaaja Katja Kumpulainen: 044 378 5628	Ohjaajat tavattavissa ma-to 9-18, pe 9-16:15	Palveluun hakeutuminen itsenäisesti, maksuton
	Tukiasumisyksikkö asunnottomille tai asunnottomuuden uhan alla oleville mielenterveys- ja päihdeongelmaisille miehille	Alfredinkatu 5, Rauma	Vastaava ohjaaja Katja Kumpulainen: 044 378 5628	Ohjaajat tavattavissa ma-to 9-18, pe 9-16:15	Hakeutuminen SASKE-työryhmän kautta. Asiakas maksaa vuokran

VERTAISTUKIRYHMÄT

Palveluntarjoaja	Palvelut	Osoite	Puhelinnumero	Aukioloaika	Muut tiedot
Anonyymit alkoholistit (AA)	Vertaistukea alkoholittomuuteen ja päiheteettömyyteen	Lyseonkatu 7, Rauma ja Erkin- katu 22, Rauma	Puh. 044 321 0701 ti, pe 19-21, la 12-14	Kokoukset Erkin- kadulla ti, pe, la. Kokoukset Lyseonkadulla lauantaisin	Maksuton

AUTTAVAT PUHELIMET

Palveluntarjoaja	Palvelut	Puhelinnumero	Aukioloaika
Anonyymien alkoholisten päivystävä puhelin	Apua ja neuvoja alkoholiongelmaisille	Puh. 09 750 200	Joka päivä 9-21
Anonyymien narkomaanien auttava puhelin	Apua ja neuvoja huumeongelmallisille	Puh. 050 307 7597	Joka päivä 18-20
Irti huumeista ry:n auttava puhelin	Apua ja neuvoja päihdeongelmallisille	Puh. 010 80 4550	Ma, ke, pe 9-12 ja ma-to 18-21
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n päivystävä puhelin	Apua ja neuvoja päihdeongelmallisille	Puh. 0800 900 45	Tavoitettavissa ympärivuorokautisesti

INTERNET-SIVUSTOT

Palveluntarjoaja	Palvelut	Osoite
Päihdelinkki	Apua ja tietoa pähteisiin liittyen	www.paihdelinkki.fi
A-klinikkasäätiö	Apua ja neuvoja päihdeongelmallisille, keskustelumahdollisuus kokeneiden neuvojen ja mielenterveys- ja päihdetyön ammattilaisten kanssa	www.kokenet.fi
Ehkäisevä päihdetyö Ehyt ry	Välineitä alkoholinkäytön arviointiin ja keinoja muutoksen tekoon	www.taitolaji.fi
Mielenterveystalo	Aikuisille ja nuorille tietoa ja apua mielenterveys- ja päihdeongelmiin. Palvelussa on tarjolla palveluohjausta, oppaita, itsehoito-ohjeita, tietoa sekä itsearviointivälineitä	www.mielenterveystalo.fi

Lähteet:

A-klinikkasäätiön päihdesairaalan www-sivut. 2015. Viitattu 12.9.2015. <http://toimipaikka.a-klinikka.fi/paihdesairaala/>

Kankaanpään A-kodin www-sivut. 2015. Viitattu 5.11.2015. <http://a-koti.fi/site>

KokeNet.fi:n www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <http://www.kokenet.fi/>

Mielen hyvinvoinnin opas. 2014. Rauma: Rauman kaupunki. Viitattu 29.10.2015.

http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/rauman_mielen_hyvinvoinnin_opas.pdf

Mielen hyvinvoinnin opas. 2014. Rauma: Rauman kaupunki. Viitattu 29.10.2015.

http://www.rauma.fi/sites/default/files/atoms/files/rauman_mielen_hyvinvoinnin_opas.pdf

Mielenterveystalon www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <https://www.mielenterveystalo.fi>

Myllyhoitoyhdistys ry:n www-sivut. 2015. Viitattu 4.11.2015. <http://www.myllyhoito.fi/>

Päihdelinkin www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <http://www.paihdelinkki.fi/fi>

Satakunnan sairaanhoitopiirin www-sivut. 2015. Viitattu 5.11.2015. <http://www.satshp.fi>

Taitolaji.fi:n www-sivut. 2015. Viitattu 19.10.2015. <http://www.taitolaji.fi/>

